

Dimissionstale i Maribo 1944

– holdt af rektor Sigurd Højby

Sigurd Højby som ung rektor.

Kære studenter og realister!

Vi er nu kommet til det øjeblik, da jeg skal overrække jer resultatet af jert arbejde i de aar, I har gaaet i Maribo Gymnasium. I har naturligvis alle set hen til det øjeblik med længsel, ikke mindst i de sidste haarde dage.

Vi, der har været paa den anden side af det grønne bord, har ikke næret denne længsel, thi for os betyder det, der sker her i dag, at vi skal afbryde et samarbejde og et samvær, som vi har været glade for, og vi skal jo ikke som I ud i verden og prøve vingerne.

Men skønt det bedrøver os, at vi ikke mere skal se jeres friske, glade ansigter her i skolen, kan I være forvissede om, at vi siger farvel til jer med de bedste ønsker om en lykkelig fremtid for jer alle.

Sikre paa, at I faar en lykkelig fremtid, kan ingen være i dag; for den verden, I gaar ud i, er en haard og kaotisk verden, hvor de idealer, som vi i Norden har været vant til at regne med, ikke betyder ret meget. Det bliver jeres opgave at være med til at bringe disse idealer i kurs igen.

I et digt fra forrige verdenskrig skriver digteren Axel Juel:

Straalende templer, rejst af marmorstene
viiede verden til Pallas Athene,
medens den inderst – nu det aabenbares –
dyrkede Ares.

Dyrt for sin troløshed den maatte bøde,
fjern og ufølsom lod hun slægten bløde –
hun, som alene daarskab kan beskæmme,
vildskaben tæmme.

Først naar gudinden strækker ud sin lanse,
da vil den vilde Ares' rasen standse,
blodig han løfter vaabenløse hænder:
»Se, jeg erkender!«

Da vil hun vandre, vemodsfuld, alene,
hele det brudte, signe vaarens grene,
hun, som vi tjene – mægtige rene
Pallas Athene!

Axel Juel gaar her ud fra modsætningen mellem Athene som fornuftens, tankeklarhedens og menneskelighedens gudinde, hvis rige er hævet over nationernes og rarnes strid, og Ares som flokinstinktets, hadets og tvedragtens guddom. Digteren ved, at verden inderst inde har dyrket Ares – trods alle marmorskinnende Athene-templer.

Og hvad værre er: Athenes udkaarne tempeltjenere – den studerende ungdom og videnskaben – har svigtet hende og stillet deres kræfter i krigsgudens tjeneste.

Vort haab er, at I vil vie jeres kræfter til tempeltjenesten i sandhedens og fornuftens tempel, og at I maa forstaa det bedre, end vi har gjort.

Jeg tror, I vil det, saa sandt som I er en vaagen ungdom; for vaagen ungdom ser paa tiden, paa samfundsforholdene, paa traditionerne med kritik. Den finder ikke, at alt er, som det skal være.

Den vaagne ungdom ser i aanden alt dette ændret til det bedre. Vel er ikke al ungdommelig kritik berettiget – den kan være negativ – men den rigtige ungdoms kritik er positiv og peger ud mod en bedre tingenes tilstand.

En vaagen ungdom har ogsaa det mod, som skal til for at føre drømmen frem til daad, og dens kampvilje og æventyrlyst venter kun paa at blive taget i de gode ideers tjeneste.

I vil paa jer vej møde profeter for mange slags ideer, ogsaa falske profeter. Den moderne teknik har tilmed givet disse falske profeter en større mulighed for massevirkning gennem radio, højtalere og den moderne presse.

Desværre gives der ikke sikre midler til straks at skelne de falske profeter fra de rigtige; men jeg tror det er rigtigt, hvad en mand skrev forleden, at man kan kende dem paa, om de taaler personlig sandhedssøgen.

Den falske profet kræver blind lydighed, ubetinget autoritetstro. Han frygter sandheden, for den gør mennesket uafhængigt.

En Napoleon vilde ikke overbevise ved sandheden og fornuftgrunde, men ved at gentage en paastand tilstrækkelig ofte og tilstrækkelig højrøstet. Den metode er os jo ikke ukendt.

Men heroverfor staar den redelige sandhedssøgen, som I har mødt hos *Sokrates*. For ham var den personlige sandhedssøgen selve lykken, og i forvisningen om, at han handlede rigtigt, gik han uden vaklen i døden. Ja, saa stærk var hans overbevisning om det godes overmagt, at han turde hævde, at en god mand aldrig kunde skades virkelig af en slet, og da han var dømt til døden, kunde han trøste nogle af dommerne og sige: »Ogsaa I bør være ved godt mod overfor døden, og I bør have for øje den ene sandhed, at der ikke kan times en *god* mand noget ondt hverken i livet eller i døden, og at guderne ikke lader ham i stikken«.

I disse tider ved ingen af os, hvad dag ogsaa vi kan komme til at tage standpunkter, som maaske betyder liv eller død for os.

Jeg haaber ikke, I vil komme ud derfor; men sker det, da vil jeg ønske, at I vil tage sandhedens og rettens standpunkt og gøre det med godt mod efter *Sokrates* eksempel.

Ogsaa i det mindre vil I møde kravet om sandhed, og forhaabentlig har I ogsaa i jeres skoletid hos jeres lærere mødt den respekt for sandheden, som viser sig i kundskabsmeddelelse uden fordomme, uden forudfattede meninger.

Den respekt vil de af jer, der skal læse videre, gøre klogt i at lægge jer paa sinde, for sandhedskravet er ubetinget i alt videnskabeligt arbejde. Ellers bliver det ikke videnskab.

Men ogsaa for jer, der gaar ud i det praktiske arbejde, lyder kravet om sandhed, fordi det ganske simpelt er grundlaget for al menneskelig tillid og dermed igen en betingelse for det fællesskab, som vi alle tilhører.

Jeg ønsker for jer alle, at I maa bevare ungdommens naturlige higen mod sandheden, dens tro paa det gode, og at I maa have vilje til at overvinde alle de vanskeligheder, som stiller sig i vejen derfor.

Med dette ønske bringer jeg jer skolens lykønskning og farvel og erklærer jer for rette studenter og realister at være!